

РОЛЬ КОМПЛЕКСНОГО МЕТОДИЧНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ В ОСВІТНЬОМУ ПРОЦЕСІ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ КВАЛІФІКОВАНИХ ФАХІВЦІВ

Шевчук С.С., старша викладачка Білоцерківського інституту неперервної професійної освіти ДЗВО «УМО» НАПНУ

В умовах модернізації професійної освіти України професійний розвиток педагога закладу професійної (професійно-технічної) освіти становить складний багаторівневий процес, що включає становлення кваліфікованого спеціаліста, який проходить певні періоди, зокрема професійної адаптації, набуття емпіричного досвіду, формування і вдосконалення педагогічного професіоналізму, творчого самовираження і самореалізації, педагогічної майстерності. Інноваційною технологією для неперервного професійного розвитку всіх учасників освітнього процесу в сучасних закладах професійної освіти є технологія науково-методичного супроводу.

Проблемам науково-методичного супроводу освітнього процесу в умовах післядипломної педагогічної освіти присвячені праці науковців В.Сидоренко, О.Савченко, І.Ніколаєску, О.Часнікової та інші [3], які інтерпретують педагогічну технологію науково-методичного супроводу як педагогічну систему, що гарантує досягнення певної мети через чітко визначену послідовність дій, змісту, методів, спроектованих на розв'язання проміжних цілей і наперед визначений кінцевий результат, забезпечує максимальну активність слухачів в освітньому процесі, відповідає інтересам і запитам на знання.

Під **науково-методичним супроводом** слід розуміти педагогічну технологію, яка полягає у створенні мережевого диференційованого акмеологічного освітнього простору, де відбувається професійна взаємодія рівноправних партнерів на принципах людиноцентризму, гуманізму, фасилітативності, індивідуалізації, відбувається неперервний професійний

розвиток педагогічних працівників за індивідуальними освітніми траєкторіями [1].

Розбудова цілісної системи науково-методичного супроводу має ґрунтуватися на *засадах науковості, прогностичності, гнучкості, мобільності, випереджувального характеру науково-методичного обслуговування, неперервності, менеджменту й маркетингу*. За врахування зазначених принципів процес професійного розвитку фахівців стає взаємодією рівноправних партнерів, творчою лабораторією спільних пошуків і впровадження освітніх інновацій в систему професійно-педагогічної діяльності.

Серед *функцій науково-методичного супроводу професійної підготовки кваліфікованих фахівців* слід визначити такі: *навчальну, консультативну, адаптаційну, коригувальну, рефлексійну, експертну (оцінюючу)* тощо.

Комплексне методичне забезпечення (КМЗ) як варіант реалізації науково-методичного супроводу освітнього процесу у закладах професійної освіти - це *розробка і створення оптимальної системи навчально-методичної документації та засобів навчання, необхідних для повної і якісної професійної підготовки відповідно до вимог Державного стандарту ПТО у межах робочої навчальної програми курсу [3].*

Основна функція комплексного методичного забезпечення – керування процесом засвоєння учнями (студентами, слухачами) змісту професійної освіти. Поряд з основною виділяють *додаткові дидактичні функції*, що доповнюють основну, зокрема: інформаційну, системоутворюючу, функцію закріплення й самоконтролю, самоосвітню, інтерактивну, координаційну, розвивально-виховну, оцінювальну. Оцінювальна функція, у свою чергу, передбачає: розкриття у текстах комплексного методичного забезпечення цінності того, що вивчається; розробку контрольних (перевірочних) завдань та критерії їх оцінювання.

Комплексний підхід до методичного забезпечення процесу професійної підготовки вимагає, щоб всі його структурні складові в комплексі забезпечували освітню діяльність майстра педагога і навчальну пізнавальну

діяльність учнів на всіх етапах навчально-виховного процесу: проектування, планування й організація навчання і виховання; формування, закріплення, удосконалення і систематизації певного рівня навчальних досягнень здобувачів професійної освіти та їх контролю і оцінювання; позааудиторна навчальна діяльність учнів (студентів, слухачів).

З метою підвищення ефективності навчально-виробничому процесі проектується система комплексного методичного забезпечення навчальних предметів (професій) шляхом розробки його переліку, який називають *паспортом КМЗ*, який має наступну *структуру*:

1. *Законодавчо-правова і нормативна документація* (Закон «Про освіту», Закон «Про професійно-технічну освіту», Державний стандарт ПТО, Положення «Про організацію навчально-виробничого процесу у ПТНЗ», «Національна Рамка кваліфікацій» та інші)
2. *Навчально-методична документація*: робочі навчальні плани і програми, поурочно-тематичні плани, перелік навчально-виробничих робіт і вправ, плани аудиторних занять, завдання діагностичного контролю, матеріали для проведення моніторингових досліджень якості професійної підготовки та інші.
3. *Паспорт* навчального кабінету, лабораторії, майстерні (план-схема нормативного розташування робочих місць учнів, педагога та матеріально-технічного оснащення, інструкції з охорони праці, електро- і пожежобезпеки, санітарно-гігієнічні норми).
4. *Дидактичне забезпечення для учнів (студентів, слухачів)*: навчальна та довідкова інформація (друкований та електронний варіанти), навчально-технічна документація на роботи і вироби, роздатковий матеріал, технічні засоби навчання, завдання для самостійної роботи учнів, тести контролю, макети, моделі, муляжі тощо.
5. *Матеріально-технічне забезпечення*: обладнання та пристосування, інструменти, матеріали (сировина) для відповідної навчального предмету чи професії (спеціальності).

6. *Документація позааудиторної діяльності педагога:* графіки консультацій; матеріали роботи предметних гуртків; матеріали проведення конкурсів, олімпіад, предметних тижнів, професійних свят; творчі роботи учнів (студентів, слухачів) тощо.
7. *Науково-методичне забезпечення для педагога:* авторські методичні розробки, тематичні папки дидактичних матеріалів, матеріали самоосвіти, матеріали перспективного педагогічного досвіду тощо.

Отже, **паспорт КМЗ** у сучасному закладі професійної освіти – це документ, в якому зафіксована нормативно – правова і законодавча документація, документи планування процесів професійно-теоретичної і професійно-практичної підготовки, оптимальний набір дидактичних і матеріально-технічних засобів навчання, необхідних для повного та якісного викладання і вивчення всіх вузлових питань тем робочих програм, методичні матеріали для підвищення рівня професійної компетентності педагога.

Можливості паспорту КМЗ:

- проектувати і планувати освітній процес у закладах професійної освіти;
- визначати номенклатуру, стислу характеристику, оптимальну кількість та якість основних дидактичних засобів, необхідних для їх ефективного застосування в процесі професійної підготовки;
- проводити моніторинг забезпеченості освітнього процесу та його відповідності запитам стейкхолдерів;
- організувати системну методичну діяльність педагогів із розробки та удосконалення сучасного науково-методичного супроводу професійної підготовки здобувачів освіти як у професійних навчальних закладах, так і в умовах сучасного підприємства.

Основу комплексного методичного забезпечення сучасних закладів професійної освіти складають засоби навчання. Під **засобами навчання** розуміється сукупність предметів (об'єктів) матеріально-технічного оснащення навчального закладу, матеріально-технічного та дидактичного забезпечення навчальних дисциплін (професій), призначених для передачі та засвоєння

навчальної інформації, формування практичних умінь і навичок, ефективного керування педагогом навчально-виробничою діяльністю здобувачів освіти.

Засоби навчання в широкому розумінні – це весь комплекс матеріальних засобів педагогічної праці, що сприяє оснащенню освітнього процесу з метою його вдосконалення, підвищення ефективності й якості підготовки здобувачів освіти. Їх наявність та якість є важливим чинником створення оптимальних умов для здійснення освітнього процесу у навчальному закладі.

Засоби навчання у вузькому розумінні включають знаряддя педагогічної діяльності або так зване «навчальне знаряддя», що придатне для використання під час проведення всіх форм аудиторних і позааудиторних занять і виконує специфічні дидактичні функції, зокрема забезпечує цілеспрямовану взаємодію тих, хто навчається, й тих, хто навчає [2].

Вибір елементів комплексу залежить, перш за все, від змісту навчального матеріалу, мети і завдань занять, навчальних можливостей учнів, можливості та необхідності їх використання на уроці. Правильний вибір комплексу засобів навчання означає раціональне співвідношення образної та абстрактної наочності між собою та навчальною інформацією, урахування організаційних форм і методів, які застосовуються на уроці, та етапів навчання.

Отже, технологію науково-методичного супроводу і, зокрема, методика створення комплексного методичного супроводу професійної підготовки у сучасних закладах професійної (професійно-технічної) освіти слід обґрунтовувати як найбільш дієву для неперервного професійного розвитку кваліфікованих фахівців, що дозволяє створити мережевий диференційований освітній простір з ознаками векторності, цілісності, інтерактивності, інноваційності й адресної спрямованості освітніх послуг, в якому збільшуються можливості включення до процесу професійного розвитку здобувачів освіти з максимальною самореалізацією і саморозвитком, підвищується прояв цілеспрямованої творчої активності та професійної ініціативи.

Науково-методичний супровід закладу професійної (професійно-технічної) освіти має потужний потенціал для формування компетентності здобувачів

освіти, оскільки надає необмежені можливості пошуку необхідної навчальної інформації для виконання самостійної роботи, підготовки до семінарів, доповідей, написання рефератів, дипломних робіт і творчих проєктів, отже, формує уміння працювати, аналізувати та оцінювати інформацію.

Саме через зміни у діяльності педагога з орієнтацією на освітню інноватику та його готовність до реалізації особистого творчого потенціалу можна домогтися якісних змін в освітньому процесі закладів професійної (професійно-технічної) освіти, наблизити результати їх діяльності до стандартів європейського освітнього простору.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Кондратова Г.Л. Науково-методичний супровід розвитку педагогічної майстерності вчителів музичного мистецтва у післядипломній освіті. - ISSN 1992-5786: Педагогіка формування творчої особистості у вищій і загальноосвітній школах 2019 р., № 63, Т. 2. С.93-97.
2. Сидоренко В.В. Науково-методичний супровід професіогенезу педагогічних працівників в умовах післядипломної освіти / В.В. Сидоренко // Агроосвіта. – К., 2017. – С. 4-40.
3. Шевчук С.С. Модель комплексного методичного супроводу професійної підготовки кваліфікованих робітників. Імідж сучасного педагога, електрон. наук. фах. журнал. (4(199), 2021. С. 41–46.